

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 3341/2020
09.09.2020. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божицара Вујичића, председника већа, Весне Субић и Бисерке Живановић, чланова већа, у парници тужиље АА из ..., коју заступа пуномоћник Зоран Танасковић, адвокат из ..., против туженог ББ из ..., кога заступа пуномоћник Душанка Смиљанић, адвокат из ..., ради делимичног лишења родитељског права, одлучујући о ревизији туженог изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж2 19/19 од 11.04.2019. године, у седници већа од 09.09.2020. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж2 19/19 од 11.04.2019. године и пресуда Трећег основног суда у Београду П2 790/16 од 22.05.2018. године, па се предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Трећег основног суда у Београду П2 790/16 од 22.05.2018. године, усвојен је тужбени захтев тужиље, па је тужени делимично лишен родитељског права у погледу одржавања личних односа и права да одлучује о питањима која битно утичу на живот малолетне ВВ рођене ... године. Тужени је обавезан да тужиљи накнади трошкове поступка у износу од 190.945,00 динара.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж2 19/19 од 11.04.2019. године потврђена је пресуда Трећег основног суда у Београду П2 790/16 од 22.05.2018. године, а жалба туженог одбијена као неоснована.

Против правноснажне другостепене пресуде тужени је благовремено изјавио ревизију због погрешне примене материјалног права.

Тужиља је доставила одговор на ревизију.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП ("Службени гласник РС" бр. 72/11... 87/18) Врховни касациони суд је нашао да је ревизија туженог основана.

У спроведеном поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју овај суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, а по одржаној расправи пред другостепеним судом, ћерка странака малолетна ВВ рођена ... године из ванбрачне заједнице странака. Пресудом Првог основног суда у Београду од 24.12.2010. године дете је поверено мајци на самостално вршење родитељског права уз обавезу оца да у трошковима њеног издржавања учествује са 9.113,50 динара. Истом пресудом је одлучено да ће се начин одржавања личних односа малолетне ВВ са оцем одвијати у договору родитеља у најбољем интересу малолетног детета, а таква одлука је донета због тога што је у то време тужени живео у Међутим, по жалби туженог првостепена пресуда је укинута у односу на део којим је уређен начин виђања оца и детета, па је у поновном поступку уређен начин виђања оца и детета и то тако што ће отац се виђати са малолетним дететом у контролисаним условима у оквиру Центра за социјални рад Нови Београд сваке друге недеље, током радне недеље када отац борави у ... у термину од 12 до 14 часова. Малолетна ВВ се налази на евиденцији Градског центра за социјални рад од 02.11.2007. године, а предмет је формиран поводом захтева суда у поступку који је вођен по тужби тужиље ради вршења родитељског права и издржавања у ком поступку је учествовала само тужиља јер је тада тужени био недоступан органу старатељства. Рад на том предмету у Центру је реактивиран 08.06.2012. године поводом захтева туженог за пружање помоћи у вези договора за издржавање с обзиром да је од стране тужиље инициран поступак против туженог пред надлежним органима ... због неплаћања издржавања за малолетну ВВ од стране туженог и поднета је кривична пријава по којој није дошло до покретања поступка. Тада се тужени није срео са дететом иако му је од стране органа старатељства нуђено да се тај контакт организује због тога што није био емотивно спреман за тај сусрет. Након тога тужени се 24.12.2012. године обратио Центру за социјални рад да се по правноснажној пресуди организује контакт са малолетном ВВ и у периоду од јануара до септембра 2013. године организовано је шест контаката. Ни тужиља ни тужени се из различитих објективних и субјективних разлога нису придржавали термина и динамике виђања које је утврђено моделом из пресуде. Отац је диктирао динамику виђања и то када је био у Београду и обавештавао је тада Центар да му омогући контакт с дететом, а малолетна ВВ је на почетку контаката била мотивисана и од стране мајке у потпуности припремљена за сусрет са оцем, док је отац био пасиван, започињао је разговор који није био примерен узрасту детета чиме је дете доводио до збуњености. Доносио је поклоне инситуирајући да их дете отвори тек код куће иако је оно показивало нестрпљење. Тужени је виђање користио да од детета сазна детаље из живота мајке, а на првом виђању је детету показао фотоалбум у коме су биле слике мајке у неглижеу што је девојчицу узнемирило па је потом и плакала. Током времена код девојчице се због оваквих поступака развио отпор те на крају није хтела да изађе из кола и уђе у просторију Центра да се види са оцем. Наведена динамика није омогућавала успостављање емоционалне релације детета са оцем јер није обезбеђивала континуитет а и стабилност у вези коју је требало успоставити. У септембру 2013. године контакти су прекинути, а тужени их више није ни иницирао да би се поново обратио органу старатељства 01.02.2016. године у термину који је био одређен за виђање. У међувремену било је још контаката између туженог и малолетног детета а због потребе вођења судских поступака. Тако је након виђања 22.09.2014. године у трајању од сат времена констатовано да је дете сарадљиво и мотивисано за разговор са оцем, да дете не манифестује отпор да оца ставља у краткорочне планове али када реализује своје обавезе на пољу школе и из свог дневног ритма. Дете је веома

комуникативно. У току 2015. године реализован је један контакт оца и детета, а два су отказана због болести детета, а једном се отац није појавио у заказано време.

У току поступка суд је прибавио мишљење Градског центра за социјални рад Нови Београд, а потом је прибављен и обједињен налаз и мишљење органа старатељства Новог Београда и Земунa у коме се констатује да отац и даље занемарује потребе детета, те да је у интересу детета да се отац делимично лиши родитељског права у погледу питања која се битно тичу за дете као што су чување, подизање, васпитање, заступање, располагање имовином. Након што је од стране вишег суда укинута првостепена пресуда у поновном поступку прибављен је налаз и мишљење клинике за психијатријске болести „др Лаза Лазаревић“ у чијем налазу се констатује да малолетно дете има близак емоционални однос са мајком, усмерена је само на мајку и њену примарну породицу са високим степеном лојалности према мајци, а њен досадашњи развој уз мајку је текао уредно. Са друге стране дете и отац немају успостављен емоционални однос што је последица неразрешених партнерских релација код оба родитеља као и дугогодишњег изостанка било каквих контаката на релацији отац дете. Отац има тешкоће у адекватном сагледавању њених развојних, васпитних и других потреба, те постоје услови да буде лишен родитељског права да одлучује о питању које битно утиче на живот малолетног детета. С обзиром на испољен степен отпора малолетне ВВ према оцу, сваки контакт детета са оцем при таквом стању ствари продубљује све више отпор детета према оцу и водио би до додатне дестабилизације детета јер би за њега то било превише трауматично из ког разлога не постоје предуслови за остваривање права оца на одржавање личних односа са малолетним дететом. Имајући у виду све напред наведено и донета је одлука како је наведено.

Тужиља, као мајка малолетног детета, у овој парници је тужбом из 2013. године тражила да се тужени као отац делимично лиши родитељског права и то права и дужности на чување, подизање, васпитање, образовање и заступање, управљање и располагање имовином као и право да одлучује о питањима која битно утичу на живот малолетног детета у складу са чланом 82. Породичног закона. Као разлог за то она је навела да тужени није одржавао контакте са малолетним дететом, није се о њему старао, чувао га, подизао, чиме је грубо занемарио права и дужности из садржине родитељског права. Осим тога он онемогућава тужиљу у остваривању права детета у вези путовања, вађења путних исправа, уписа у вртић и слично, а постоји проблем и у плаћању његове обавезе издржавања детета. Након што је по таквом захтеву првостепени суд донео одлуку, а другостепени суд такву одлуку укинуо поред осталог и због тога што тужени коме није поверено вршење родитељског права и не може да се брине о чувању, подизању, васпитању и образовању детета, тужиља је изменила захтев утолико што је тражила делимично лишење родитељског права у погледу одржавања личних односа са дететом и права да одлучује о питањима која битно утичу на живот малолетног детета, а нижестепени судови су такав захтев усвојили.

Одредбом члана 82. став 1. Породичног закона је прописано да родитељ који несавесно врши права или дужности из садржине родитељског права може бити делимично лишен родитељског права. Нижестепени судови налазе да тужени несавесно врши права или дужности из садржине родитељског права пре свега због тога што не учествује адекватно у трошковима законског издржавања малолетног детета, односно ту своју обавезу нередовно извршава. Осим тога, тужени занемарује

своје дужности и због тога што не успоставља адекватно контакте са малолетним дететом односно дете не виђа на начин како је то одређено одлуком судова. Породични закон у члану 81. прописује шта се сматра злоупотребом права из садржине родитељског права односно шта се сматра грубо занемаривање дужности из садржине родитељског права. Као видови грубог занемаривања дужности из садржине родитељског права, Закон наводи и избегавање издржавања детета или одржавање личних односа са дететом са којим се не живи.

Једно од основних начела Породичног закона садржано је у члану 6. став 1. по коме је свако дужан да се руководи најбољим интересом детета у свим активностима која се тичу детета. Из тог начела изведен је смисао родитељског права по члану 67. по коме је оно изведено из дужности родитеља и постоји само у мери која је потребна за заштиту личности права и интереса детета. Члан 61. став 1. истог закона прописује да дете има право да одржава личне односе са родитељем са којим не живи. Све напред наведене законске одредбе доказују да је лишење родитељског права једна од драстичних мера у породичним односима и да се примењује само уколико је то у најбољем интересу малолетног детета и уколико се питања која се тичу детета не могу уредити на другачији начин.

Када се пође од напред наведеног, а имајући у виду и да се ради о спору из односа родитеља и деце у коме суд није везан предлозима странака већ може одређене чињенице утврђивати и по службеној дужности, а што и овом суду даје шири овлашћења у поступку одлучивања по ревизији сходно члану 407. став 2. ЗПП, за сада се не могу прихватити закључци нижестепеног суда да је у најбољем интересу малолетног детета да тужени као отац буде делимично лишен родитељских права у погледу одржавања личних односа - виђања са малолетним дететом. Пре свега када се ради о закључцима суда да тужени избегава да извршава своју обавезу плаћања законског издржавања на расправи пред првостепеним судом од 26.03.2015. године тужила као мајка је навела да тужени плаћа издржавање детета након интервенције преко Министарства финансија. Касније је обавеза туженог да учествује у законском издржавању малолетног детета повећана и тужени тврди да такву обавезу извршава додуше отежано. У прилог те своје тврдње доставио је и одређене писмене исправе које нижестепени судови нису оценили приликом закључивања да он обавезу законског издржавања не врши редовно. Што се тиче става суда да тужени не виђа малолетно дете у време и на начин како је то одређено судском одлуком постоје докази у списима предмета у виду извештаја стручних установа о нерешеним партнерским односима родитеља детета и о утицају тога на виђање између оца и малолетног детета. Нижестепени судови се у својим одлукама пре свега позивају на закључак Клинике за психијатријске болести „др Лаза Лазаревић“. Међутим, из налаза и мишљења као и из образложења које на расправи пред судом 20.02.2018. године дао представник те клинике може се закључити да су примарни интереси детета, да је дете за сада утроугљено у партнерски однос родитеља који је веома конфликтан и у интересу детета је да се успостави неопходна родитељска сарадња, па је због тога предложено упућивање оба родитеља у саветовалиште за брак и породицу. У том тренутку по мишљењу вештака не постоје неопходни услови да се контакти оца и детета одржавају, а да то не би било додатан притисак као и траума за дете што би и довело до још продубљенијег јаза односа оца и детета. Дакле, по мишљењу овог суда у овом налазу не стоји децидиран закључак да није у најбољем интересу малолетног детета да виђа оца него да у овом тренутку то није адекватно решење, док се претходно партнерски

односи не разреше. Ако је то тако онда су нижестепени судови пре но што су приступили драстичној мери, делимичног лишења родитељског права, били дужни да оцене да ли се ово питање може разрешити на други начин односно другачијим режимом виђања између оца и детета, а што су они пропустили да ураде. Свему наведеном треба додати и да је у конкретном случају малолетно дете старије од 10 година, а из нижестепених одлука се не види на који начин је и да ли је дете уопште о спорном питању изразило своје мишљење.

Све су то разлози због којих је и одлучено као у изреци на основу члана 416. став 2. ЗПП.

У поновном поступку првостепени суд ће имати у виду све што је наведено, па ће након што поуздано расправи питање да ли постоје законски услови за делимично лишење туженог родитељског права на начин како је то раније одлучено, донети на закону засновану одлуку.

**Председник већа
судија
Божидар Вујичић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић